

20. Osobnost žáka a jeho vývoj

Sociometrie je soubor sociologických metod, které se pokoušejí měřit sociopreferenční vztahy ve skupině, vzájemné **sympatie** a antipatie členů skupiny. Jejím zakladatelem je **Jacob Levy Moreno**. Existuje několik sociometrických metod. Základní dělení je na přímé a nepřímé preferenční techniky. U přímých technik je nutné, aby **respondent** reagoval pravdivě, nepřímé techniky respondentovu snahu o zvrácení výsledku testu obcházejí. Nejznámější sociometrickou metodou je **sociometrický test**. Rozlišujeme tři formy sociometrické analýzy: sociometrická matice, sociogram a sociometrický index.

Žáka je třeba posuzovat jako společenskou bytost. Dítě přichází do školy z rodinného prostředí a musí si zvykat na nové prostředí. Ve škole získává žák novou významnou roli, stává se členem sociální skupiny – třídy a je od něj očekáváno odpovídající chování.

Sociální role – je očekávaný způsob chování žáka v určité společenské situaci. Moho být krátkodobé a dlouhodobé

Sociální status – je rozdělení pozic ve společnosti, jsou vymezené povoláním a vzděláním a postavením systému řízení

Vrstevnícké skupiny představují přirozenou formu života dětí a mládeže. Jsou to skupiny, které charakterizuje věková ale i názorová blízkost, z níž vyplývá souhlasné jednání.. Vyznačují se bezprostředními kontakty a silným pocitem příslušnosti ke skupině, které mají tyto funkce:

- příslušníci skupiny mají možnost v nich ukázat, co se naučili tím, že se účastní života dospělých
- utvářením skupin jejich členové rozvíjejí samostatné úsilí a uskutečňují své cíle

Za vrstevnícké skupiny většinou pokládáme ty, které vznikají spontánně, přirozeně a mají neformální charakter (sledují zábavné a rekreační cíle). Důležitými **znaky** vrstevníckých skupin jsou:

- **cíle a normy** – kterými se členové řídí a hodnoty které vyznávají
- **stupeň formálnosti a organizovanosti** – i spontánně vzniklé skupiny se začnou časem organizovat

Vrstevnícké skupiny mají značný vliv na rozvoj osobnosti a to jak pozitivně, tak negativně. Patří často k referenčním skupinám tzn. Že jedinec přebírá její normy, postoje, hodnoty, chování atd. Na jedné straně tyto skupiny uspokojují potřeby (relaxace, zábava) , na straně druhé jsou nástrojem sociální kontroly chování svých členů.

V prostředí vrstevníckých skupin probíhá základní proces socializace. Děje se to vštěpováním životních cílů, zásad a norem. Vrstevnícké skupiny mohou nabídnout společné zážitky, možnosti sebeuplatnění a pocit nezávislosti na dospělých. Jejich činnost probíhá především ve volném čase, takže roli regulátora by měla hrát především rodina jako výchovný činitel.

Z pedagogického hlediska je problematika vrstevníckých skupin důležitá ze dvou důvodů:

- **výchovný pracovník by měl mít o těchto skupinách přehled** –
- **pokud jde o skupiny asociálního charakteru** – mělo by být cílem eliminovat jejich negativní vlivy nebo alespoň se snažit izolovat jejich působení